

Bruxelles, den 1. juni 2021  
(OR. en)

9144/21

SOC 355  
ECOFIN 508

**NOTE**

---

|        |                                                                                                                                  |
|--------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| fra:   | Udvalget for Social Beskyttelse                                                                                                  |
| til:   | De Faste Repræsentanternes Komité/Rådet                                                                                          |
| Vedr.: | Hovedkonklusioner om 2021-rapporten om langtidspleje fra Udvalget for Social Beskyttelse og Europa-Kommissionen<br>– Godkendelse |

---

Vedlagt følger til delegationerne hovedkonklusionerne om ovennævnte rapport, som Udvalget for Social Beskyttelse vedtog den 18. maj 2021 med henblik på godkendelse på EPSCO-Rådets samling den 14. juni 2021.

Den fuldstændige rapport, der er udarbejdet i fællesskab af Europa-Kommissionen (GD EMPL) og Udvalget for Social Beskyttelse, findes i dok. 9144/21 ADD 1 og ADD 2.

## HOVEDKONKLUSIONER

Princip 18 i den europæiske søjle for sociale rettigheder<sup>1</sup> understreger, at alle har ret til prismæssigt overkommelig langtidspleje af høj kvalitet, herunder hjemmepleje og lokalsamfundsbase­rede tjenester. Handlingsplanen for den europæiske søjle for sociale rettigheder<sup>2</sup> forpligter EU-27 til at arbejde videre hermed.

2021-rapporten om langtidspleje, som Udvalget for Social Beskyttelse og Europa-Kommissionen har udarbejdet i fællesskab, analyserer de fælles udfordringer, som medlemsstaterne står over for i forbindelse med langtidspleje. Rapporten anerkender dels mangfoldigheden af langtidsplejesystemer og deres tætte sammenvævning med socialbeskyttelses-, beskæftigelses- og sundhedspolitikkerne, dels den mangel på data, der stadig findes, men fremhæver samtidig hermed følgende centrale punkter:

**Efterspørgslen efter langtidspleje af høj kvalitet vil stige, og en styrkelse af udbuddet kan bidrage til kønsligestilling og social retfærdighed.**

1. **Befolkningsaldringen forventes at føre til en kraftig stigning i efterspørgslen efter langtidspleje.** Som følge af bemærkelsesværdige stigninger i den forventede levetid forventes antallet af personer på 65 år eller derover at stige med 41 % til 130,1 millioner i løbet af de næste 30 år. Forekomsten af funktionsnedsættelser og behovet for langtidspleje stiger begge med alderen. Antallet af personer i EU-27, der potentielt får brug for langtidspleje, forventes derfor at stige fra 30,8 millioner i 2019 til 33,7 millioner i 2030 og 38,1 millioner i 2050.

---

<sup>1</sup> Europa-Kommissionen: *Kommissionens henstilling af 26. april 2017 om den europæiske søjle for sociale rettigheder*, C(2017) 2600 final, 2017. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/?uri=CELEX%3A32017H0761&qid=1623339853940>

<sup>2</sup> Europa-Kommissionen: *Questions and answers: the European Pillar of Social Rights action plan*, 4. marts 2021. [https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda\\_21\\_821](https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_21_821)

2. **Covid-19 har påvirket langtidsplejesystemerne stærkt og yderligere understreget, at det haster med at styrke dem.** Systemiske svagheder blev fremhævet ved høje dødelighedsrater i langtidsplejefaciliteterne, vanskeligheder med at sikre kontinuitet i plejen og virkningerne for ældre menneskers og omsorgspersoners trivsel. Selv om det er for tidligt at vurdere virkningerne af covid-19-krisen, er det vigtigt at høste erfaringerne hermed for at forbedre systemerne med et strukturelt udgangspunkt og gøre dem mere modstandsdygtige.
3. **Langtidspleje har en stærk kønsdimension.** Næsten 90 % af arbejdstagerne i sektoren er kvinder, og det samme gælder de fleste uformelle omsorgspersoner. Dertil kommer, at 33 % af alle kvinder på 65 år eller derover har behov for langtidspleje sammenlignet med kun 19 % af de ældre mænd. Ældre kvinder har lavere indkomster, herunder pensioner, og har dermed potentielt dårligere råd til pleje. Passende og økonomisk overkommelige formelle langtidsplejetjenester samt politikker til forbedring af arbejdsvilkårene i sektoren og forenelighed mellem lønnet beskæftigelse og omsorgsforpligtelser kan således bidrage til at fremme kønsligestillingen.
4. **Sikring af passende social beskyttelse med henblik på langtidspleje bidrager til social retfærdighed.** Ældre med lavere indkomster har større sandsynlighed for at få behov for langtidspleje, men har potentielt dårligere råd til den. Passende social beskyttelse spiller således en vigtig rolle med hensyn til at sikre, at behovene for langtidspleje kan opfyldes.

#### **Adgang, prisoverkommelighed og kvalitet er centrale udfordringer i forbindelse med langtidspleje.**

5. **Mange mennesker med behov for pleje kan muligvis ikke få adgang til den.** Data om brug af hjemmeplejetjenester og antallet af senge i institutionsregi kan kaste lys over dette. I EU-27 var det i gennemsnit kun en tredjedel af de personer på 65 år eller derover, som havde alvorlige vanskeligheder med personlig pleje eller husholdningsaktiviteter, der gjorde brug af hjemmepleje i 2014. Dette kunne tyde på, at personer med behov for langtidspleje er afhængige af uformel pleje – enten efter eget valg, af mangel på formelle tjenester eller af økonomiske årsager – eller har uopfyldte plejebenhov. Hvad angår institutionspleje, varierer antallet af senge til langtidspleje i dette regi også meget fra medlemsstat til medlemsstat.

6. **Det er en udfordring at sikre overkommelige priser for langtidspleje.** I hele EU angiver mere end en tredjedel af de husstande, der har brug for langtidspleje, men som ikke (eller ikke i høj grad) gør brug af professionel hjemmepleje, at der er økonomiske årsager hertil. I fem medlemsstater er denne andel endda over 50 %. I gennemsnit anslås det, at ca. 75 % af de ældre med behov for langtidspleje i 19 medlemsstater og regioner får deres rådighedsbeløb reduceret til under fattigdomsrisikotærsklen, hvis de køber hjemmepleje til fuld pris uden social beskyttelse.
7. **Den sociale beskyttelsesdækning af langtidspleje er varierende og generelt begrænset.** I nogle medlemsstater er der kun adgang til offentlig støtte for lidt over en tiendedel af alle personer på 65 år eller derover med et behov, mens det i andre medlemsstater er næsten alle i denne gruppe, der modtager hjemmepleje, institutionspleje eller kontantydelse fra det offentlige. Selv når den er tilgængelig, er den sociale beskyttelse til langtidsplejebehov (i modsætning til sundhedspleje) ofte ikke tilstrækkelig. Endda efter at have modtaget støtte vil gennemsnitligt næsten halvdelen af de ældre med behov for langtidspleje ligge under fattigdomsgrænsen efter udlæg til hjemmepleje.
8. **Der er behov for en fælles forståelse af kvaliteten af langtidspleje.** Blandt forskellige tilgange ser den personcentrerede model, der tager udgangspunkt i behov og præferencer hos de personer, der har behov for pleje, ud til at påkalde sig større og større opmærksomhed. Der anvendes også forskellige tilgange til kvalitetsmåling med en bred vifte af indikatorer, der fokuserer på strukturer og processer eller vedrører plejemodtagernes personlige erfaringer. Plejens kvalitet påvirkes også af faktorer som arbejdsstyrke, tilrettelæggelse (f.eks. integration af tjenester til imødekommelse af komplekse behov), teknologi og finansiering. Bestræbelserne på at sikre kvalitet er varierende og fokuserer primært på institutionspleje, hvilket således øger behovet for opmærksomhed på hjemmeplejen og plejen i nærmiljøet.

**En passende arbejdsstyrke er nøglen til at imødekomme den stigende efterspørgsel efter ydelser af høj kvalitet, men den nuværende mangel på arbejdskraft kan blive yderligere skærpet.**

9. **Imødekommelse af den stigende efterspørgsel efter langtidspleje kan understøtte jobvæksten, men medlemsstaterne har svært ved at tiltrække og fastholde plejepersonale.** Sektoren beskæftiger allerede 6,4 millioner mennesker, og det anslås, at der i 2030 vil være op til 7 millioner jobmuligheder for sundhedspersonale og personale til personlig pleje. Samtidig varierer sektorens størrelse meget i EU. De fleste medlemsstater rapporterer om mange ubesatte stillinger i langtidsplejesektoren og forventer personalemangel; denne kan forværres i takt med, at arbejdsstyrken i plejesektoren ældes, og efterspørgslen efter pleje stiger.
10. **Vanskelige arbejdsvilkår og lave lønninger kan bidrage til personalemangel.** Langtidspleje vanskeliggøres af udbredelsen af ikkestandardiserede arbejdsordninger, uregelmæssige arbejdstider, skifteholdsarbejde og fysiske/socialt belastninger. I alle medlemsstater er de gennemsnitlige indkomster i sektoren lavere end i andre sektorer. Også inden for sundhedssektoren ser lønningerne ud til at være højere (selv om dette til dels skyldes arbejdsstyrkens sammensætning). Lav kollektiv overenskomstdækning og begrænsede offentlige udgifter til langtidspleje kan også bidrage til lavere lønninger i sektoren.
11. **Stadig mere komplekse kompetencekrav gør det vanskeligere at finde medarbejdere, men kan også gøre erhvervet mere attraktivt.** Pleje kræver tæt samarbejde mellem forskellige faggrupper og indebærer ofte brug af nye teknologier eller gør det nødvendigt at imødekomme komplekse plejebehov. Dette kræver digitale og tværgående færdigheder. Kvalifikationskrav kan bidrage til at sikre arbejdsstyrkens kvalitet og gøre sektoren mere attraktiv, men kan også være en hindring for adgangen til erhvervet.

12. **Der er behov for en målrettet og systemisk indsats for at sikre en passende arbejdsstyrke inden for langtidsplejen.** Politikvalgmulighederne indbefatter: forbedring af arbejdsvilkårene og lønningerne, bl.a. gennem en styrket social dialog, tilskyndelse til rekruttering af en mere sammensat arbejdsstyrke, forbedring af arbejdets tilrettelæggelse, omskoling og opkvalificering, navnlig med hensyn til digitale og tværgående færdigheder, og sikring af bedre sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen.

**Uformel pleje har været afgørende for ydelsen af langtidspleje, men den medfører ofte oversete omkostninger**

13. **Uformelle omsorgspersoner, hovedsagelig kvinder, står for størstedelen af omsorgen i mange medlemsstater.** Brugen af udelukkende uformel pleje varierer fra ca. 30 % til ca. 85 % i medlemsstaterne. Selv om uformel pleje undertiden er et spørgsmål om præferencer, kan den dog ofte være den eneste mulighed på grund af manglen på tilgængelig og økonomisk overkommelig formel pleje. Adgangen til uformel pleje vil sandsynligvis falde på grund af kvindernes øgede deltagelse på arbejdsmarkedet, længere arbejdsliv, større geografiske mobilitet og andre demografiske tendenser.
14. **Uformel pleje medfører ofte betydelige omkostninger for omsorgspersonerne på både kort og lang sigt.** Selv hvor der er tale om et personligt valg, kan det at yde pleje have en negativ indvirkning på omsorgspersonernes fysiske og mentale sundhed og trivsel. En anden udfordring for de uformelle omsorgspersoner er vanskeligheden ved at forene pleje med betalt arbejde. Beskæftigelsen blandt kvindelige omsorgspersoner i alderen 45-64 år, der er en central gruppe af omsorgspersoner, er betydeligt lavere end gennemsnittet. Omsorgspersoner i beskæftigelse arbejder ofte på deltid. Dette har umiddelbare følger for deres løbende indtægt og kan påvirke deres ældreindkomst på grund af reduceret optjening af pensionsrettigheder, hvilket kan være et endnu mere markant problem for omsorgspersoner med ansvar for børnepasning.

15. **Uformel pleje yder et samfundsmæssigt bidrag og har derudover en økonomisk værdi, som ikke er umiddelbart synlig.** Den økonomiske værdi af den tid, der bruges på uformel pleje, anslås til 2,4-2,7 % af BNP i EU-27, hvilket i de fleste medlemsstater overstiger udgifterne til formel pleje. På den anden side medfører uformel pleje omkostninger, herunder tab af skatteindtægter og sociale afgifter som følge af omsorgspersonernes lavere arbejdsmarkedsdeltagelse og udgifter til ydelser til dem. Delvise skøn viser, at disse offentlige udgifter kan beløbe sig til mindst 0,5 % af BNP, hvilket er tæt på en tredjedel af de nuværende offentlige udgifter til langtidspleje.
16. **Sideløbende med bestræbelserne på at styrke formelle plejetjenester er det også vigtigt at støtte uformelle omsorgspersoner.** Relevante støtteforanstaltninger omfatter plejeydelser, sygesikringsdækning, rådgivning og uddannelse, validering af kompetencer og ydelse af aflastningspleje. Støtteforanstaltninger, der også tager fat på de langsigtede konsekvenser af ydelse af uformel pleje, såsom pensionspoints for plejeaktiviteter, kan også spille en vigtig rolle.

**Reformerne af langtidsplejesystemerne og de dermed forbundne investeringer skal videreføres og bør bygge på erfaringerne med covid-19-pandemien.**

17. **Udgifterne til langtidspleje forventes at blive en af de hurtigst voksende sociale udgiftsposter, hvilket kræver holdbare finansieringsmekanismer.** Udgiftsniveauet til langtidspleje er meget varierende i EU-27. I medlemsstater med højere udgifter til langtidspleje i forhold til BNP er den sociale beskyttelsesdækning af langtidspleje også højere, mens den andel af bosiddende i medlemsstater med lave løbende offentlige udgifter, der benytter sig af langsigtede hjemmeplejeydelser, er lavere end gennemsnittet. De offentlige udgifter til langtidspleje forventes at stige fra 1,7 % af BNP i 2019 til 2,5 % af BNP i 2050 i gennemsnit i EU som helhed med store forskelle mellem medlemsstaterne imellem. I et scenarie, hvor der antages en vis konvergens i opadgående retning mellem medlemsstaterne, forventes udgifterne i EU-27 endog at kunne blive fordoblet til 3,4 % af BNP i 2050.

18. **Øget effektivitet i udgifterne til langtidspleje kan bidrage til at tackle finansieringsudfordringen.** Følgende kan spille en nøglerolle for ydelsen af pleje af høj kvalitet til lavere omkostninger: effektiv udbredelse af ny teknologi, investeringer i politikker for aktiv og sund aldring og en bedre sundhedsfremmende indsats og sygdomsforebyggelse.
19. **I løbet af de seneste tre år har flere medlemsstater taget fat på specifikke udfordringer i langtidsplejesystemerne i stedet for at gennemføre systemiske ændringer.** Disse foranstaltninger tager primært sigte på: at forbedre situationen for uformelle omsorgspersoner, lette adgangen til og prisoverkommeligheden og kvaliteten af hjemmepleje og institutionspleje og forbedre situationen for den professionelle arbejdsstyrke inden for langtidspleje. På det seneste er der også blevet truffet mange midlertidige foranstaltninger til at afhjælpe den vanskelige situation for dem, der modtager og yder langtidspleje i forbindelse med covid-19-pandemien.

**På baggrund af ovenstående mener Udvalget for Social Beskyttelse, at der kan være plads til yderligere arbejde på EU- og medlemsstatsplan for at tackle udfordringerne i forbindelse med langtidspleje.** Medlemsstaterne skal gennemføre yderligere reformer for at afhjælpe de strukturelle svagheder i langtidsplejesystemerne og gøre dem mere modstandsdygtige over for fremtidige eksterne chok. Selv om sådanne reformer indgår i en specifik national og regional sammenhæng, bør de tage sigte på de fælles mål om at sikre langtidspleje af høj kvalitet, som er tilgængelig og økonomisk overkommelig for alle, og som ydes på en økonomisk holdbar måde. Samtidig er det vigtigt at bygge videre på erfaringerne med covid-19-pandemien for at øge langtidsplejesystemernes tilpasningsevne og modstandsdygtighed.

**Selv om der gøres fremskridt med hensyn til at udvikle fælles EU-indikatorer for langtidspleje, er der stadig stor mangel på data.** Det er nødvendigt at forbedre adgangen til sammenlignelige data om alle centrale aspekter af langtidspleje. Yderligere samarbejde med Eurostat og medlemsstaterne kan bidrage til at fremme dette mål, herunder ved at undersøge mulighederne for dataindsamling om udgifter til langtidspleje.

**Udvalget for Social Beskyttelse opfordrer til fortsatte overvejelser om tilrettelæggelsen af politikker og systemer for langtidspleje.** Det opfordrer også Udvalget for Økonomisk Politik til i fællesskab at overveje resultaterne af 2021-rapporten om langtidspleje, 2021-rapporten om pensioners tilstrækkelighed og 2021-rapporten om befolkningsaldringen.

**Regelmæssig analyse af udviklingen i langtidsplejen på EU-plan er afgørende for en forsvarlig politikudformning.** Udvalget for Social Beskyttelse og Europa-Kommissionen har derfor til hensigt at udarbejde en tredje fælles rapport om langtidspleje.